

EUGÈNE ULLRICH

In Memoriam Prof. Dr. Eug. Ulrix

3 December 1876-14 Mei 1936

Zoo pijnlijk als onverwacht verraste ons op 14 Mei jl. het bericht van het overlijden van een onzer beste Collega's en Confraters, prof. Dr. Eug. Ulrix, gewoon hoogleeraar in de Romaansche philologie bij de Rijksuniversiteit te Gent, corresponderend lid van onze Commissie sinds 24 October 1927.

Wij wisten dat sedert enkele jaren zijn gezondheids-toestand zorgen baarde, en hem tot het volgen van strenge leefregels had genoopt. Maar in de laatste weken had iedereen die hem ontmoette den indruk van een heropleving gekregen, en was de zieke zelf zoo uitbundig optimistisch gestemd, dat men meende op een algeheele herstelling van zijn krachten te mogen hopen. Na vele kommervolle jaren ging Collega Ulrix, omringd met de trouwe zorgen van zijn naastbestaanden, in zijn mooie en gastvrije woning van de 18 Oogstlaan te Tongeren, een rustigen, hoopvollen tijd tegemoet. Een uur vóór zijn overlijden genoot hij nog van den zonnigen Meidag in zijn tuin. Hij kreeg het gevoel van een plotselinge ongesteldheid, ging even rusten, en sluimerde in, voor eeuwig...

Talrijke Collega's en vrienden woonden diep geroerd de teraardebestelling bij, op het gemeentekerkhof te Tongeren, den 18ⁿ Mei 1936. In treffende bewoordingen werd bij het graf van dezen in-goeden mensch en uitmuntenden professor en geleerde, door den dekaan van de Gentsche

Faculteit en door de studenten en ex-studenten van de Universiteit en van de Athenea, een laatste hulde gebracht. Zijn Gentsche studenten-romanisten waren voltallig aanwezig.

Prof. Ulixir werd geboren te Tongeren den 3ⁿ December 1876. Zijn ouders behoorden tot den stand der goeode neringdoeners. Zooals vele Limburgers van zijn tijd volbracht hij zijn middelbare studiën in het Klein-Seminarie van St.-Roch, in de provincie Luxemburg, en studeerde verder aan de Universiteit te Luik, waar voornamelijk het onderwijs van prof. M. Wilmotte een beslissenden invloed op hem uitoefende. Op minder dan drie en twintigjarigen leeftijd, namelijk in 1899, promoveerde hij er tot doctor in de Wijsbegeerte en Letteren, afdeeling Romaansche philologie.

Hij bekleedde tijdelijke betrekkingen bij het Middelbaar Onderwijs te Dinant, Gent, Mons en Oostende. Van 1903 tot 1919 was hij leeraar in het Fransch bij het Koninklijk Atheneum te Brugge; van 1919 tot 1925 bekleedde hij dezelfde betrekking bij het Koninklijk Atheneum te Tongeren. Ondertusschen werd hij in 1923 belast met den cursus in het Vulgairlatijn bij de Universiteit te Luik. Bij koninklijk besluit van 7 October 1925 werd hij benoemd tot docent aan de Universiteit te Gent en in 1929 werd hem het ordinariaat toegekend. Hij werd bij de Vlaamsche Universiteit achtereenvolgens belast met de volgende cursussen: de vertaling van Latijnsche schrijvers; de geschiedenis van de Latijnsche letterkunde; de vergelijkende grammatica van de Indo-Europeesche talen; de philologische oefeningen over het Latijn; de philologische oefeningen over de Romaansche talen; de historische grammatica van het Fransch; de grondige geschiedenis van de Romaansche letterkunde; de grondige verklaring van Fransche schrijvers; de verklaring van Fransche

teksten ; het volkslatijn en het Middeleeuwsch Latijn ; de verklaring van Italiaansche, Spaansche, Portugeesche en Provençaalsche schrijvers ; de klankleer en de orthophonie van het Fransch ; de Waalsche dialectstudie en de methoden der moderne dialectstudie ; de encyclopaedie van de Romaansche philologie. Het aantal en de verscheidenheid van deze leervakken mogen verbluffend heeten : wij weten dat Collega Ulrix dezen haast bovenmensche-lijken last op zich heeft genomen uit liefde en toewijding voor zijn jong-Vlaamsche Universiteit en voor zijn vak : hij heeft een aantal cursussen tijdelijk gedoceerd om aan jonge, betrouwbare krachten tijd en gelegenheid te gunnen er zich in te werken en hem later bij te staan in den opbouw van een degelijke romanistische afdeeling ; van sommige cursussen, voornamelijk de klassiek-Latijnsche, had hij zich reeds geleidelijk kunnen laten ontlasten ; hij hoopte zich weldra geheel te kunnen concentreeren op de moderne Romaansche talen, en voornamelijk op de Fransche philologie. Hij was namelijk innig overtuigd van de gebiedende noodzakelijkheid om in een verlaamscht onderwijs in Vlaanderen, de studie van het Fransch op een hoog peil te houden, en door een speciale en doelmatige onderwijsmethode in te winnen wat de noodzakelijke beperking van de Fransche lesuren er dreigde te doen verloren gaan. Het Fransch moest, naar zijn meening, aan de Vlamingen onderwezen worden met inachtneming van de hun eigen specifieke moeilijkheden, dus als een vreemde taal ; en bovendien ook als een moderne, levende, in de eerste plaats gesproken taal, niet naar het schema van de op de logica berustende grammatica's voor de doode talen, waarin geheel ons taal-onderwijs al te lang verstarde is gebleven. Gedurende zijn gansche carrière, ook bij het middelbaar onderwijs, heeft prof. Ulrix voor dit ideaal in de bres gestaan. Daarvan getuigde

niet alleen zijn onderwijs zelf, maar ook zijn zeer gunstig aangeschreven Fransche Grammatica's (8, 10) ⁽¹⁾ en Fransche oefeningen (9, 11, 16) evenals zijn opstellen over de hervorming van het Fransche-spraak-kunst-onderwijs (12, 13). Van zijn grammatica, die in 1910 door de Académie royale de Belgique met een prijs De Keyn werd bekroond en ook in Frankrijk gebruikt wordt, werd terecht beweerd dat zij de eerste modern-wetenschappelijke grammatica was die in ons land werd uitgegeven.

De taalpaedagoog had zich trouwens voordien reeds betuigd als een voortreffelijk romanist. Maar bij dit overzicht van Ulrix' wetenschappelijke bedrijvigheid past vooraf een woord van diepe hulde aan den man die, ondanks zijn zware taak van leeraar bij het middelbaar onderwijs en van hoogleeraar, den tijd en den moed en... de boeken wist te vinden om op de hoogte te blijven van zijn vak, en dit vak met nieuwe bijdragen te verrijken. Een andere verdienste van Ulrix' publicaties is dat zij getuigen van een bijzonder helderzienden blik op de nieuwe stroomingen die voor de taalkunde van belang waren of zouden worden. Zoo voelde hij zich reeds vroeg aangesproken tot de studie van de Germaansche leenwoorden in de Romaansche talen. Een eerste opstel van zijn hand verscheen over dit onderwerp in 1901 (1). Gedurende de daarop volgende jaren werkte Ulrix onverpoosd aan het overzichtelijk samenbrengen van het uiterst verspreide en ongelijke materiaal, en in 1907 werden zijn *Germaansche Elementen in de Romaansche Talen* (4) opgenomen in de uitgaven van de Koninklijke Vlaamsche Academie, na gunstig advies van J. J. Salverda de Grave, A. Kluyver en Willem de Vreese.

(1) De nummers tusschen ( ) verwijzen naar de bibliografie aan het einde van dit stuk.

Ondertusschen had de onvermoeibare schrijver ook op ander gebied verdienstelijk werk geleverd : de geschiedenis en de plaatsnamen van zijn geboortestad boeiden hem ; samen met zijn vriend Ch. van den Haute gaf hij een *Bibliographie de l'Histoire de Tongres* uit, die tot op heden een onmisbare bron is voor de geschiedenis van deze stad (2). In 1904 behandelde hij historisch de straatnamen van Tongeren (3) en in 1908 publiceerde hij met J. Paquay het eerste deel van hun uitvoerige Toponymie van Tongeren en omstreken, waarop nog drie vervolgbijdragen zouden volgen (6, 20). Ook met de studie en uitgave van oude legenden en liederen heeft de veelzijdige romanist verdienstelijk werk geleverd (5, 7, 15), en van zijn belangstelling en beslagenheid in de Romeinsche en de Italiaansche literatuur getuigen zijn bewerking van een geschiedenis der Romeinsche letterkunde (18), zijn prachtige lezing over Dante voor een der vacanticursussen van de Gentsche Faculteit, en zijn medewerking aan de Katholieke Encyclopaedie (21).

Tenslotte dient nog speciaal te worden vermeld Ulrix' hoogst verdienstelijke lezing over taalgeographie op het tweede Vlaamsch Philologencongres te Gent in 1903 (14). Hierin betuigde hij zich immers opnieuw als de belezen en helderziende geleerde die de eerste was om deze nieuwe richting in eigen land te doen kennen en aan te prijzen. Vooral den kenner van de Fransche taalgeographie en den ouderen Collega die mijn eigen bedrijvigheid op Nederlandsch dialectgebied steeds wist te waardeeren en aan te moedigen heb ik persoonlijk leeren hoogschatten en liefhebben.

Zoowel zijn toponymische publicaties als zijn belangstelling in de studie van onze dialecten maakten Ulrix tot een van de meest vooraanstaande leden van de Koninklijke Commissie voor Toponymie en Dialectologie. Hij

woonde al onze vergaderingen trouw bij en nam vaak deel aan de gedachtenwisselingen, waarin hij, als Vlaamsch romanist en Limburger, een speciale bevoegheid aan den dag legde op het gebied van de Waalsch-Limburgsche wederzijdsche beïnvloedingen. Nog een paar weken vóór zijn dood nam hij met opgeruimd gemoed deel aan de herdenkingsvergadering en de lunch ter gelegenheid van het tienjarig bestaan onzer Commissie...

Wat zal ik verder zeggen over Ulrix als Professor en Collega, tenzij datgene wat ik ook bij zijn open graf mocht getuigen : „Wij allen, zijn Collega's, wisten niet wat wij in hem het meest moesten waardeeren : zijn diepe wetenschappelijke kennis, waarmee hij steeds tot raad en hulp bereid was ; zijn onverpoosden arbeid en ijver, ook wanneer zijn gezondheidstoestand hem het werk moeilijk maakte, om op de hoogte te blijven van de jongste publicaties, ofwel zijn onuitputtelijke goedheid en gemoedelijkheid als Collega en vriend en zijn verregaande bescheidenheid die hem belette om zijn eigen verdiensten naar waarde te schatten.”

Of nog dit, wat door „Alumnus”, een van zijn ex-studenten in *De Standaard* van 27 Juni 1935 werd geschreven, en teekenend is voor zijn invloed op den bloei van de afdeling der Romanistiek bij de Gentsche Faculteit : „Eugeen Ulrix maakte zich bijzonder verdienstelijk met deze afdeling nieuw leven te schenken. Men deed er niet meer exclusief aan Fransche literatuur, maar ook Italiaansch, Spaansch, Provençaalsch waarbij nog de historische spraakkunst in het Fransch en de vergelijkende spraakkunst van de Romaansche talen. De aankomst van professor Guiette bevorderde verder het heropbeuren der sectie. In 1927 telde deze ééne studente — het volgend jaar, vijf studenten. Sindsdien werd de bevolking steeds talrijker : heden zijn er twaalf studenten in het licentiaat,

ongeveer evenveel in de candidatuur, en de afdeeling voor Romaansche philologie is een der bloeiendste van de Universiteit. Dit herleven alsook de voortreffelijkheid van den wetenschappelijken arbeid der studenten is grootendeels aan Eugene Ulix te danken.”

Zowel in de rij van de verdienstelijke romanisten binnen en buiten onze grenzen als in de harten van al zijn vrienden, leerlingen en collega's blijft aan den voortreffelijken geleerde en den edelen mensch die Eugene Ulix was, een duurzame plaats verzekerd.

E. BLANQUAERT.

BIBLIOGRAFIE

1. *Fransch en Germaansch*, of lijst van Fransche woorden uit het Germaansch [bekroond en uitgeg. door het Leesgezelschap te Hasselt]; Hasselt, St.-Quintinus drukkerij, 1900.
2. (Samen met Ch. VAN DEN HAUTE) *Bibliographie de l'histoire de Tongres*. Bull. Soc. Scientif. et Litt. du Limbourg, T. XXI, 7-72, 1903.
3. *Les rues de Tongres à travers les siècles*. Tongres, Theelen, 1904.
4. *De Germaansche Elementen in de Romaansche talen*. Proeve van een Germaansch-Romaansch Woordenboek. Uitg. Kon. Vla. Acad., R. V, n° 16. Gent, Siffer, 1907.
5. *La vie des Légendes*. La légende de la Belle au Bois dormant. Revue générale, T. 84, août 1906.
6. (Samen met Jean PAQUAY) *Glossaire toponymique de la ville de Tongres et de sa Franchise*.
Première section : La ville. Bull. Soc. Scientif. et Litt. du Limbourg, XXV, 273, XXVI, 145(1907, 1908).
Deuxième partie : La Franchise [avec carte-plan], ib., XL, 11 (1926).
Deuxième partie (suite et fin) : La Franchise (avec carte-plan), ib., XLVII (1933).
7. *Les chansons inédites de Guillaume le Vinier d'Arras*. Texte

- critique avec les variantes de tous les manuscrits. Mélanges Wilmotte. Paris, H. Champion, 1910.
8. *Grammaire classique de la langue française contemporaine*. Tongres, Collée, 1910 [bekroond door de Académie royale de Belgique met den De Keyn-prijs 1910]; 2e éd., *ibid.*, 1913; 3e éd., *ibid.*, 1923; 4e éd. Liège, H. Dessain, 1932.
  9. *Exercices français en rapport avec la grammaire classique de la langue française contemporaine*. Tongres, Collée, 1910.
  10. *Grammaire élémentaire de la langue française contemporaine*, à l'usage des écoles normales primaires, des écoles moyennes et des classes de 7me et 6me des athénées et des collèges. Tongres, Collée, 1911, 2e éd., *ibid.*, 1920.
  11. *Exercices français en rapport avec la Grammaire élémentaire de la langue française contemporaine*. Tongres, Collée, 1910, 3e éd., *ibid.*, 1924.
  12. *La réforme de la grammaire française „classique”*. Huy, Mignolet, 1910.
  13. *La réforme de l'enseignement grammatical français*. Rapport présenté au premier congrès national des œuvres intellectuelles de langue française. Bruxelles, 3-5 septembre 1910. Huy, Mignolet, 1911.
  14. *Over Taalgeographie*. Handelingen 2e Vla. Philologencongres. Gent, 1913.
  15. *Les chansons du trouvère artésien Adam de Givenchy*. Texte critique. Mélanges Camille de Borman. Liège, Vaillant-Carmanne, 1919.
  16. *Choix d'exercices en rapport avec la Grammaire élémentaire de la langue française contemporaine*. Tongres, Collée, 1924.
  17. *Métrique française*. Tongres, G. Michiels-Broeders, 1924.
  18. *Geschiedenis der Romeinsche Letterkunde* (vrije bewerking naar het Italiaansch werk van Fr. VIVONA). Gent, Vanderpoorten, 1927.
  19. *Merkaton en Fitemarul*. Isidoor Teirlinck Album. Leuven, De Vlaamsche Drukkerij N. V., 1931.
  20. (Samen met J. PAQUAY) *Zuidlimburgsche Plaatsnamen*. Uitg. v. d. Vla. Topon. Ver.; Toponymica, IV. Leuven, 1932.
  21. Medewerking aan de *Katholieke Encyclopaedie* [Italiaansche en Fransche literatuur]. Amsterdam, N. V. Uitgevers Mij Joost van den Vondel, 1933 ss.

22. Recensies in *Le Musée belge, Bulletin du dictionnaire général de la langue wallonne, Revue belge de Philologie et d'Histoire, Revue de l'Instruction publique en Belgique, Leuvensche Bijdragen (Bijbl.)*.

Over ULRIX : 1° *Willemijns (R.)* : Bij den dood van een vooraanstaand Vlaamsch geleerde. Prof. Dr. Eugène Ulix. Nieuw Vlaanderen, Alg. weekbl., 2e jg., n^r 24, 13 Juni 1936. 2° *Alumnus*. In memoriam Eugeen Ulix, specialist in Romaansche Taalkunde (met portret). Dagbl. De Standaard, 19e jg., n^r 179, 27 Juni 1936.

30-7-36.

